

Studiekeuze, informatiegebruik en studie-uitval in het hoger onderwijs

Drs. W. de Buck (wdebuck@studiekeuze123.nl) is werkzaam bij Studiekeuze123.nl in Utrecht.

Het proces van studiekeuze, instroom en uitstroom in het hoger onderwijs (ho) staat sterk in de belangstelling bij hogescholen, universiteiten en de overheid. Een groot aantal studenten kiest immers een verkeerde studie, wat persoonlijke teleurstelling en tijdverlies veroorzaakt en de samenleving veel geld kost. Een verkeerde studiekeuze, resulterend in een andere studie of helemaal stoppen, vergroot bovendien het dreigende tekort aan hoger opgeleiden. De redenen voor studie-uitval¹ blijken voor een belangrijk deel terug te voeren te zijn op het ontbreken van een gefundeerde, weloverwogen oriëntatie. Om die reden is Studiekeuze123.nl opgericht, een niet-commerciële website die studiekeuzers voorziet van onafhankelijke informatie over het aanbod van de Nederlandse universiteiten en hogescholen. Dit artikel bespreekt de achtergronden van studie-uitval en het studiekeuzeproces van ho-studenten. Ook wordt nagegaan in hoeverre Studiekeuze123.nl inspelt op de behoeften van studiekeuzers en bijdraagt aan het verminderen van studie-uitval.

INLEIDING

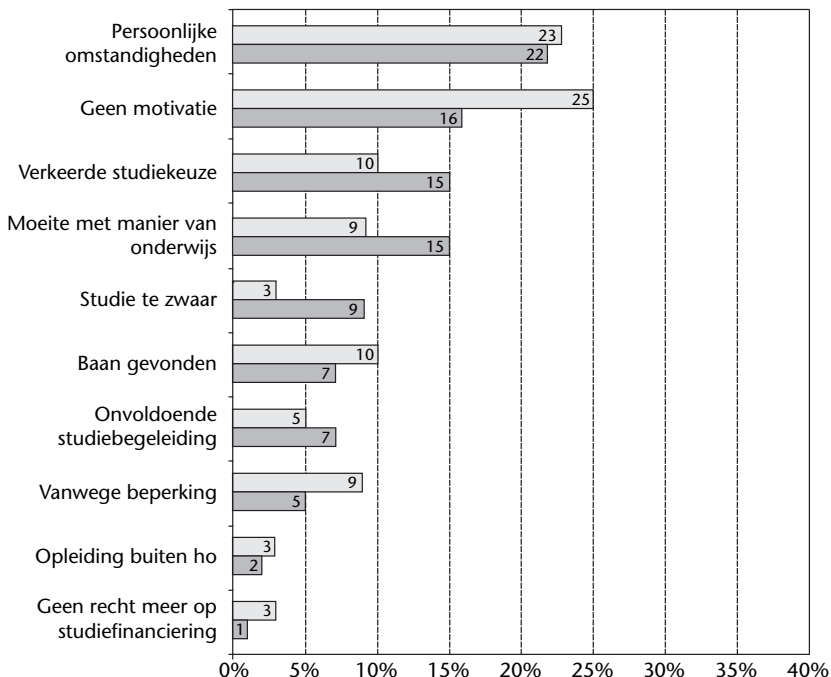
Ieder jaar opnieuw groeit het aantal studenten dat kiest voor hoger onderwijs. In 2008 begonnen 91.100 studenten voor het eerst aan een hbo-opleiding, een groei van 10% ten opzichte van 2003. Het wo telde bij de start van het studiejaar 2008-2009 45.400 nieuwe eerstejaars studenten, een groei van maar liefst 23% ten opzichte van 2003 (OCW, mei 2008; OCW, mei 2009). Die groei is goed nieuws, want er dreigt in Nederland een groot tekort aan hoger opgeleiden. De verwachting is dat er in 2012 al een tekort van 100.000 hoger opgeleiden zal zijn (Onderwijsraad, 2005). Met het oog op dit dreigende tekort, dat zeker niet tot Nederland beperkt is, zijn in 2000 tijdens de Europese Raad in Lissabon doelstellingen vastgelegd om Europa om te vormen tot een concurrerende kennis-economie. In 2006 heeft Nederland in het verlengde daarvan als doelstelling geformuleerd te streven naar een hoger deelnameniveau aan het hoger onderwijs. In 2020 moet de helft van de beroepsbevolking tussen 25 en 44 jaar hoger opgeleid zijn (OCW, 2006).

Naast het stimuleren van de participatie aan hoger onderwijs heeft de overheid een tweede mogelijkheid om het aandeel hoger opgeleiden te vergroten: door het tegengaan van de studie-uitval uit het hoger onderwijs. In de strategische agenda van OCW 'Het Hoogste Goed' (OCW, 2007) is een belangrijke plaats ingeruimd voor dit onderwerp. Daarin wordt geconstateerd dat 30% van de studenten in Nederland na tien jaar nog geen eindexamen heeft. Deze studie-uitval is niet alleen nadelig voor het aandeel

hoger opgeleiden in Nederland. Het betekent ook, voor de betrokken studenten, persoonlijk leed en een verlies van tijd, geld en energie. Bovendien kost het de overheid geld in de zin van niet-renderende investeringen. Een snelle rekensom van het ministerie van OCW, gebaseerd op gegevens uit 2005, leert dat die kosten jaarlijks al gauw in de honderden miljoenen lopen (OCW, 2006²). Van de hbo-studenten valt bijvoorbeeld 25% na gemiddeld 2,3 jaar uit. In 2005 waren dit 22.400 studenten. Uitgaande van een gemiddelde bekostiging door de overheid per hbo-student van 5.300 euro per jaar, betekent dit dat deze uitval 273 miljoen euro kostte. Een vergelijkbare rekensom voor de uitval van universitaire studenten komt uit op extra kosten voor de overheid van 100 miljoen euro. Juist omdat het om zulke grote bedragen gaat, besteedde het kabinet in 2008 11 miljoen euro om uitval van studenten tegen te gaan. Dit bedrag loopt op tot jaarlijks 75 miljoen euro, vanaf 2011 (OCW, 2007). Doel is de uitval van studenten in de bachelorfase in de komende zeven jaar te halveren.

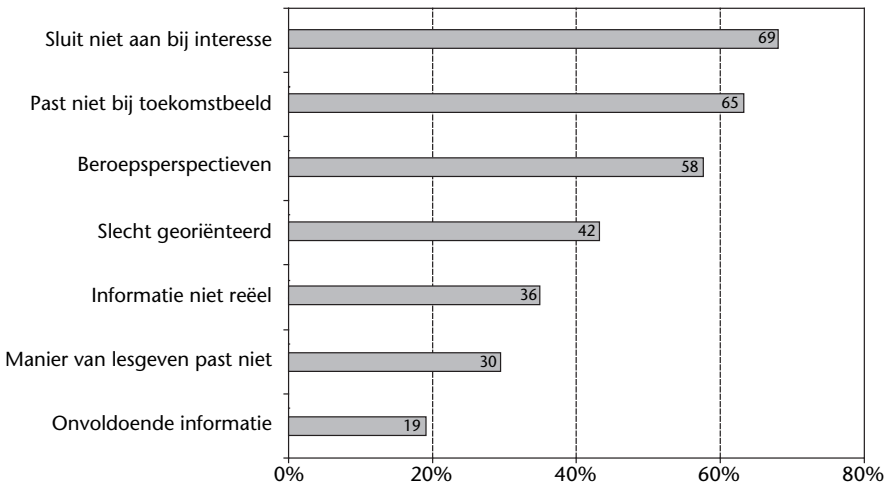
WAAROM VALLEN HBO- EN WO-STUDENTEN UIT?

Om de redenen van studie-uitval te onderzoeken is in de OCW Studentenmonitor 2007 een afzonderlijke enquête gehouden onder studie-uitvallers. In dit geval zijn dat voormalige studenten die tussen oktober 2004 en oktober 2005 zonder hbo- of wo-diploma zijn uitgestroomd. Wanneer deze uitvallers wordt gevraagd naar de doorslaggevende reden om te stoppen, scoren in het hbo de persoonlijke omstandigheden het hoogst (22%). In het wo is een gebrek aan motivatie nog net wat vaker het belangrijkste (25%). Een verkeerde studiekeuze komt op de derde plaats (hbo 10%, wo 15%). Zie figuur 1.

Figuur 1 Doorslaggevende redenen om te stoppen met de studie (Studentenmonitor 2007)

Aan de groep uitvallers die een verkeerde studiekeuze opvoert als doorslaggevende reden om te stoppen, is gevraagd om die verkeerde keuze nader te verklaren (figuur 2). De verklaringen die worden gegeven, zijn dat de studie toch niet aansloot bij talent en interesse (totaal 69%), dat de studie niet past bij de toekomst die iemand voor ogen heeft (65%) en een gebrek aan aantrekkelijke beroepsperspectieven (58%). Een substantieel deel van de respondenten geeft toe zich eigenlijk niet goed te hebben georiënteerd (42%).

Figuur 2 Indien verkeerde studiekeuze doorslaggevend was voor uitval: verklaring verkeerde studiekeuze (Studentenmonitor 2007)

Ook achter andere doorslaggevende redenen uit figuur 1 blijkt een onvoldedige oriëntatie op de studiekeuze te schuilen. Zo geven studenten die een gebrek aan motivatie doorslaggevend noemen, bij doorvragen als veruit belangrijkste verklaring voor hun motivatieprobleem dat zij vooraf een verkeerd beeld van de opleiding hadden. En studenten die uitvallen vanwege moeite met de manier waarop het onderwijs wordt gegeven, noemen als een van de belangrijkste achterliggende motieven dat de inhoud van de opleiding tegenviel (te specialistisch, te breed, te vaag, enzovoort). Stuk voor stuk duiden deze verklaringen op een onvoldedige oriëntatie op de studiekeuze.

Een ander onderzoek dat inzicht geeft in de redenen waarom hbo- en wo-studenten van studierichting veranderen of stoppen met hun studie, is de Startmonitor 2008-2009 (Warps, Hogeling, Pass & Brukx, 2009). Dit onderzoek volgt instromende studenten vanaf hun entree in hbo of wo tot het einde van het eerste studiejaar (2008-2009). Van degenen die in hun eerste studiejaar met hun studie zijn gestopt of voor een andere opleiding of instelling hebben gekozen, geeft het merendeel aan dat een verkeerde studiekeuze de reden daarvoor is. Daarnaast blijkt onvoldoende motivatie voor de opleiding voor meer dan de helft van de uitvallers en omzwaaiers een belangrijke reden. Dit geldt zowel voor hbo'ers als wo'ers en zowel voor omzwaaiers als voor stoppers. Tabel 1 geeft een compleet beeld.

Tabel 1 Redenen om te veranderen van of te stoppen met studie (in %) (Startmonitor 2008-2009)

	Hbo		Wo		Totaal	
	Omge- zwaard	Gestopt	Omge- zwaard	Gestopt	Omge- zwaard	Gestopt
Verkeerde studiekeuze	52	67	54	79	52	70
Niet (voldoende) gemotiveerd	52	53	54	67	53	56
Moeite met de wijze van onderwijs geven	33	40	35	37	34	39
De studie is te zwaar	10	25	23	25	15	25
Moeite met overgang vanuit vooropleiding	10	23	15	23	12	23
Onvoldoende studiebegeleiding	15	24	10	19	13	23
Persoonlijke omstandigheden	7	11	9	19	8	13
Functionele beperking/handicap	1	7	4	8	2	7
Anders	29	18	30	16	29	18

De stoppers die een verkeerde studiekeuze als belangrijkste reden opgaven, geven aan dat het gevoel over de gemaakte studiekeuze een grote rol speelde bij hun beslissing (hbo-studenten: 77%; wo-studenten: 88%). Meer dan de helft van de stoppers (55%) geeft aan eigenlijk niet goed te weten wat men wil en 50% heeft zich vooraf niet goed georiënteerd. Bij de studenten voor wie motivatie voor de gekozen opleiding een rol speelde in de beslissing niet verder te studeren, is dat tekort aan motivatie vooral te verklaren door het feit dat studenten een verkeerd beeld van de opleiding hadden toen ze begonnen (74%).

Logisch beredeneerd wijzen de verklaringen voor een verkeerde studiekeuze erop dat de beschikbare keuze-informatie ofwel onvolledig is, ofwel nog te weinig door de studiekeuzers wordt benut. Om die laatste verklaring te toetsen is een vergelijking gemaakt tussen de specifieke informatiebronnen die zijn geraadpleegd door uitvallers en door nog studerende respondenten uit de Studentenmonitor 2007. Uit deze vergelijking kan niet worden geconcludeerd dat uitvallers in het algemeen minder van voorlichting gebruikmaken dan andere studenten. Van de meeste informatiebronnen maken zij namelijk even vaak gebruik en van schriftelijke informatie van de instellingen (folders) zelfs vaker. Van twee bronnen maken studiestakers minder gebruik dan degenen die nog studeren: van informatie via familie en kennissen en van onafhankelijke voorlichtingsbronnen. Met dat laatste worden informatiebronnen bedoeld die niet door de hogescholen en universiteiten zelf worden verstrekt, zoals de Keuzegids Hoger Onderwijs of het Elsevier-onderzoek 'De beste studies'. Vooral bij het gebruik van deze onafhankelijke informatie is het verschil groot: in het hbo 13% van de uitvallers tegen 29% van de studerenden en in het wo 20% van de uitvallers tegen 42% van de studerenden. Uit de Startmonitor 2008-2009 blijkt bovendien dat studiestakers minder informatie verzamelen voor hun opleidingskeuze dan niet-uitvallers, dat zij minder vaak informatie hebben gemist en minder vaak goed hebben nagedacht over de keuze van een oplei-

ding en instelling. Ze hebben minder vaak voorlichtingsdagen bezocht en minder gelet op de inhoud van het studieprogramma.

Valkuilen bij studiekeuze

Het Centrum Studiekeuze van de Universiteit Utrecht en Hogeschool Utrecht deed een kwalitatieve analyse van de valkuilen in het studiekeuzeproces van de studenten die zij in de eerste acht maanden van 2007 begeleidde. Uit de gesprekken met deze studenten komen vijf grote valkuilen naar voren (Van Hattem & Limvers, 2008).

1. *Te weinig informatie ingewonnen*

De meeste studenten winnen tijdens hun middelbareschooltijd nauwelijks informatie in. Ze kijken bij hun keuze vooral naar het beroepsperspectief en hebben onvoldoende beeld van de mogelijkheden. Ze denken met één open dag voldoende te weten om een keuze te maken.

2. *Geen criteria*

Uit de gesprekken met de studenten blijkt dat ze voor hun keuze helemaal geen criteria hadden. Een vervolgopleiding moet vooral leuk zijn, maar ze onderzoeken niet wat 'leuk' inhoudt en of de onderwijsvormen van een opleiding aansluiten bij hun voorkeuren en persoonlijke capaciteiten.

3. *God zegene de greep*

Er zijn ook studenten die de keuze voor zich uitschuiven tot na hun examenuitslag of vakantie. In augustus maken ze een ondoordachte keuze voor bijvoorbeeld een opleiding waarvan ze met vrienden de voorlichtingsdag hebben bezocht.

4. *Geen idee, dus een brede studie*

Andere studenten willen zo veel mogelijk opties openhouden en kiezen een brede studie, zoals rechten, 'management, economie en recht', of taal- en cultuurstudies. In veel gevallen zijn deze studenten teleurgesteld en vinden ze de opleiding onduidelijk en vaag.

5. *De perfecte studie willen*

Er zijn ook studenten die 'te goed' kiezen. Juist zij kunnen teleurgesteld zijn over hetgeen de opleiding biedt.

HOE ORIËNTEREN SCHOLIEREN ZICH?

Uit de Studentenmonitor 2007 blijkt dat onvolledige oriëntatie op de studiekeuze de belangrijkste reden is dat uitvallers stoppen met hun studie. Deze gevolgtrekking wordt ondersteund door de resultaten van de Startmonitor 2008-2009. De vraag is dan hoe studenten eigenlijk tot de keuze voor een opleiding komen: hoe oriënteren zij zich, dat wil zeggen welke informatiebronnen raadplegen zij en welke argumenten tellen het zwaarst bij hun keuze?

Voorlichting

Van alle voorlichtingsvormen worden websites, schriftelijke informatie en voorlichtingsdagen van hogescholen en universiteiten het vaakst gebruikt (Warps, 2007). Van deze drie worden de internetsites van de instellingen het vaakst geraadpleegd, al is het ver-

schil met de andere twee vormen klein. De meeste invloed op de keuze van studenten hebben echter de voorlichtingsdagen (hbo 60%, wo 77%). De schriftelijke informatie van instellingen wordt weliswaar wat minder vaak geraadpleegd dan de websites, maar de impact op de gebruikers is groter (hbo 40%, wo 54%). In het wo zijn ook de intensievere bezoekmogelijkheden zoals proefstuderen en meeloopdagen zeer invloedrijk (62%); in het hbo speelt dit type voorlichting voornamelijk een minder grote rol. Onafhankelijke informatiebronnen, zoals de Keuzegids Hoger Onderwijs en het Elsevier-onderzoek 'De beste studies', spelen in het hbo nog een marginale rol. Slechts 9% van de hbo-eerstejaars gaf in studiejaar 2005-2006 aan van dit type voorlichting gebruik te hebben gemaakt en slechts een derde van hen (3% van het totaal) vond dit een belangrijke invloed hebben. In het wo lag het gebruik aanmerkelijk hoger (43%), maar ook hier is de invloed op de gebruikers relatief klein (13% van de totale doelgroep). Het gebruik hiervan lijkt bovendien te dalen. Uit de Startmonitor 2008-2009 blijkt dat nog slechts 5% van de hbo'ers en 15% van de wo'ers gebruik heeft gemaakt van onafhankelijke schriftelijke informatie. 19% van de eerstejaars heeft wel gebruikgemaakt van de onafhankelijke website Studiekeuze123.nl, maar de invloed hiervan op de studiekeuze is beperkt. De voorlichtingsdagen hebben nog steeds de meeste invloed, maar digitaal proefstuderen is invloed aan het winnen.

Keuze en motieven

Minder dan de helft van de hbo-studenten blijkt naast de gekozen opleiding nog een andere serieus te hebben overwogen (44%) of een andere hogeschool (41%) te hebben meegenomen in hun keuze. Wo-studenten maken beduidend vaker serieus een afweging tussen meerdere opleidingen (66%) of universiteiten (68%). De meeste van deze studenten kiezen eerst een opleiding en pas daarna een instelling. Onder invloed van de economische crisis laten met name hbo'ers de kans op een baan en het start-salaris zwaarder tellen (Startmonitor 2008-2009). Bij oriëntatie wordt het meest gelet op de mogelijkheden die de opleiding op de arbeidsmarkt biedt (67% van de respondenten heeft daar (heel) sterk op gelet).

De top 5 van belangrijke motieven voor het kiezen van een opleiding is voor hbo- en wo-studenten vrijwel gelijk: de opleiding is interessanter, de opleiding sluit beter aan bij de capaciteiten en vaardigheden van de student, er zijn meer of interessantere beroepen na de studie, de studie bereidt voor op een specifiek beroep (in geval van hbo), dan wel op het toepassen van het vakgebied in de praktijk (wo), en de student denkt de opleiding met succes af te kunnen ronden (niet te moeilijk). Voor hbo-studenten is bij de keuze voor een hogeschool een kortere reisafstand vanuit het belangrijkste motief (56%). Pas op afstand volgen andere argumenten zoals een betere reputatie van de hogeschool (42%; uit de Startmonitor 2008-2009 blijkt het belang hiervan toe te nemen), een prettiger sfeer (42%), betere bereikbaarheid met het openbaar vervoer (41%) en een betere kwaliteit van het onderwijs (40%). Wo-studenten vinden een kortere reistijd ook wel belangrijk (48%), maar een aantrekkelijker studentenleven vinden zij net zo belangrijk (48%) en nog belangrijker vinden zij een aantrekkelijke uitstraling/het imago van de universiteit (58%) en de aantrekkelijkheid van de stad (56%).

Adviezen en onafhankelijke studiekeuze-informatie

Van universitaire studenten is bekend door welke personen en instanties zij zich laten adviseren (Warps, 2007). Veruit de meeste invloed blijken de ouders te hebben, pas op grote afstand gevolgd door studenten die al een opleiding in het vakgebied volgen, vrienden, schooldecanen, personen die al werkzaam zijn in het vakgebied, vwo-leraren en andere familieleden. Zowel in hbo als wo heeft de kleine groep raadplegers van onafhankelijke bronnen duidelijk van meerdere voorlichtingsbronnen gebruikgemaakt. Deze groep hecht ook meer belang aan een breed scala van instellingskeuzemotieven dan degenen die deze informatiebronnen niet raadplegen. Dat brede scala van motieven betreft in elk geval de aspecten die met kwaliteit en reputatie te maken hebben. Een kortere reistijd, een aantrekkelijke stad en de aanwezigheid van bekenden op de instelling vinden de gebruikers van onafhankelijke bronnen niet belangrijker, of zelfs minder belangrijk, dan anderen. In het algemeen kan op basis van deze gegevens worden gesteld dat studenten die gebruikmaken van onafhankelijke informatiebronnen, meer weloverwogen en op basis van meer uitgesproken argumenten hun keuze maken.

ONAFHANKELIJKE VOORLICHTING

Resumerend kan nu het volgende worden gesteld. Een groot deel van de studiekeuzers, met name in het hbo, maakt eigenlijk geen bewuste afweging tussen verschillende opleidingen of instellingen. Onafhankelijke studiekeuze-informatie, dat wil zeggen informatie die niet door de instellingen zelf wordt aangeboden, speelt nog steeds slechts een marginale rol bij de studiekeuze. De belangrijkste argumenten voor het kiezen van een instelling zijn reputatie/imago, reisafstand en sfeer. Studenten die gebruikmaken van onafhankelijke informatiebronnen, hechten over het algemeen meer waarde aan een breder scala van keuzemotieven, die bovendien meer met kwaliteit en reputatie te maken hebben. Voor studenten die uitvallen uit het hoger onderwijs blijkt – op persoonlijke omstandigheden na – de belangrijkste reden om te stoppen een gebrekkig beeld vooraf van de inhoud en inrichting van de opleiding en van de beroepsmogelijkheden. Ten slotte blijken studiestakers zich in hun voorlichtinggebruik het meest te onderscheiden van nog studerende doordat zij minder gebruik hebben gemaakt van onafhankelijke informatiebronnen. De redenen voor studie-uitval zijn dus voor een belangrijk deel terug te voeren op het ontbreken van een gefundeerde, weloverwogen oriëntatie.

STUDIEKEUZE123.NL

Om te voorzien in de behoefte die studiekeuzers hebben volgens voorgaande onderzoeksresultaten, is Studiekeuze123.nl opgericht. Dit initiatief van de onderwijskoepels HBO-raad, PAEPON en VSNU, studentenorganisaties ISO en LSVb en het ministerie van OCW resulteerde in een onafhankelijke en niet-commerciële website die begin 2006 is gelanceerd. Studiekeuze123.nl moet scholieren en studenten in het hoger onderwijs in

staat stellen opleidingen met elkaar te vergelijken op zelf te kiezen criteria. De informatie die via de website wordt ontsloten, wordt aangeleverd door een groot aantal organisaties, waaronder het Centraal Bureau voor Statistiek, de HBO-raad en VSNU, de Nationale Studentenenquête (NSE) en de Informatie Beheer Groep. De gegevens over 2500 geaccrediteerde opleidingen zijn vastgelegd in de Studiekeuzedatabase. Deze database wordt overigens niet alleen door Studiekeuze123.nl gebruikt, maar is tegen kostprijs beschikbaar voor professionele gebruikers en instellingen. Zo is de Keuzegids Hoger Onderwijs erop gebaseerd en ook commerciële aanbieders zoals Schoolweb en organisaties voor beleidsonderzoek maken er gebruik van. Een panel van deskundigen ziet toe op de kwaliteit van de informatie en de gebruikte methoden.

De website Studiekeuze123.nl biedt 90 vergelijkingscriteria, uiteenlopend van de conjunctuurgevoeligheid van de arbeidsmarkt en eventuele extra studiekosten tot het percentage geslaagden na vier jaar en het oordeel dat de studenten vellen over de docenten. Per criterium worden de opleidingen ingedeeld in drie categorieën (hoog, gemiddeld, laag). Het criterium dat de gebruiker het belangrijkste vindt, weegt het zwaarst mee. Op deze manier wil Studiekeuze123.nl het aanbod van de Nederlandse universiteiten en hogescholen transparant maken en studiekeuzers helpen zelf studies te vergelijken en te kiezen. Uit de bezoekersstatistieken blijkt dat Studiekeuze123.nl in 2008 460.000 unieke bezoekers had.

Ervaringen met Studiekeuze123.nl

Studiekeuze123.nl is een informatiebron die pas sinds 2006 wordt aangeboden en van alle websites inmiddels het meest wordt gebruikt (Startmonitor 2008-2009). Om het gebruik en de waardering van Studiekeuze123.nl te bepalen is in de OCW Studentenmonitor 2007 een aantal specifieke vragen gesteld over Studiekeuze123.nl (Warps & Wartenbergh, 2008). Voor de eerstejaarsstudenten in deze Studentenmonitor was Studiekeuze123.nl pas enkele maanden beschikbaar vóór de start van hun ho-opleiding en dan nog in zijn eerste vorm. Deze groep geeft dus geen representatief beeld van het gebruik en de waardering van de huidige website. Van deze eerstejaars kende 19% Studiekeuze123.nl (18% in hbo, 19% in wo). 13% heeft de website ook daadwerkelijk bezocht (13% in hbo, 12% in wo). Gevraagd om een rapportcijfer beoordeelden de gebruikers Studiekeuze123.nl met een ruime 7 voor informatiewaarde (hbo 7,0; wo 6,8) en een 7,2 voor gebruiksvriendelijkheid (hbo en wo gelijk). In de Studentenmonitor werd respondenten ook gevraagd om bij tien verschillende voorlichtingsmogelijkheden een oordeel te geven over de 'kwaliteit van de informatie'. Hier gaf 41% Studiekeuze123.nl het oordeel 'goed' of 'zeer goed'. De informatie die het vaakst bij de studiekeuze werd gemist, is de inrichting van het onderwijsprogramma. Arbeidsmarktperspectieven kwamen op de tweede plaats.

Studiekeuze123.nl heeft in 2007 ook zelf onderzoek laten verrichten naar de inhoudelijke bruikbaarheid van de site (Van den Broek & Wernink, 2007). Ongeveer driekwart van de respondenten gaf een positief oordeel over de helderheid, logica, navigatie en werking ervan. Het gemak waarmee de gewenste informatie wordt gevonden, voldoet aan de verwachtingen. Binnen het cohort 2008 dat in de Startmonitor 2008-2009 is

onderzocht, werd Studiekeuze123.nl door ongeveer een vijfde van de instromers gebruikt. Alles bij elkaar levert de Startmonitor het beeld op dat Studiekeuze123.nl-gebruikers, en in het bijzonder degenen voor wie Studiekeuze123.nl daadwerkelijk een rol speelt in de keuze, vooral veel verschillende informatiebronnen raadplegen, lang nadenken, blijven zoeken, wikken en wegen, en zich door meerdere personen laten adviseren voordat zij een keuze maken. Gebruikers van Studiekeuze123.nl kiezen relatief sterk op basis van praktische overwegingen zoals baankans en salaris, en hun inschatting dat zij de opleiding aankunnen. Ze houden graag meerdere keuzemogelijkheden in de studie of meerdere/bredere beroepsmogelijkheden na de opleiding open. Een echte keuze en verbinding met een studie wordt zo uitgesteld. De meeste van deze kenmerken hangen samen met verhoogde uitval. Toch lijkt het erop dat groepen met een verhoogd risico van uitval juist meer gebruikmaken van Studiekeuze123.nl.

CONCLUSIES

Nederland heeft een dreigend groot tekort aan hoger opgeleiden. Hoewel het aantal mensen dat kiest voor hoger onderwijs toeneemt, veranderen te veel studenten van studierichting of verlaten het onderwijs zonder diploma. Dat veroorzaakt teleurstelling en tijdverlies en kost de samenleving veel geld. Het tegengaan van studie-uitval in het hoger onderwijs is dan ook een belangrijk speerpunt van de overheid. Van degenen die in hun eerste studiejaar met hun studie stoppen of voor een andere opleiding of instelling kiezen, geeft het merendeel aan dat een verkeerde studiekeuze daarvoor de reden is. De uitvallers zeggen dat zij zich slecht oriënteren, waardoor zij in studies terechtkomen waarvoor ze niet geschikt of gemotiveerd zijn. Zij maken geen bewuste afweging tussen meerdere instellingen en/of studies en benutten de beschikbare keuze-informatie te weinig. Uit de aangehaalde onderzoeken blijkt dat studenten die wel gebruikmaken van onafhankelijke informatiebronnen, meer weloverwogen en op basis van meer uitgesproken argumenten hun keuze maken. Onafhankelijke studiekeuze-informatie, dat wil zeggen informatie die niet door de instellingen zelf wordt aangeboden, speelt echter een marginale rol bij de studiekeuze. De onafhankelijke website Studiekeuze123.nl wil het aanbod van de Nederlandse universiteiten en hogescholen transparant maken en studiekiezers helpen zelf studies te vergelijken en te kiezen op basis van persoonlijke afwegingen. Uit onderzoek blijkt dat Studiekeuze123.nl inspeelt op de behoefte aan onafhankelijke informatie en steeds meer gebruikt wordt. Nog niet bewezen is echter dat het gebruik van deze website inderdaad tot minder uitval leidt. Dit vereist nader onderzoek.

NOTEN

1. Tenzij anders vermeld, wordt in dit artikel onder studie-uitval zowel verstaan het stoppen met de studie als het omzwaaien naar een andere studierichting.
2. Het betreft hier de kosten van uitval uit het cohort studenten die startten in collegejaar 2005-2006.

REFERENTIES

- Broek, A. van den & Wernink, I. (2007). *Studiekeuze123.nl, Een onderzoek naar de inhoudelijke bruikbaarheid van de website voor scholieren en studenten*. Nijmegen: ResearchNed.
- EDG (2009). *Het verschil tussen informatie en interactie, Gebruik en waardering 'KiesWijzer'*.
- Hatterm, E. van & Limvers, J. (2008). *Studiekeuze, hoe kies je beter? Bij de Les, Magazine voor Leerlingbegeleiding en schooldecaanaat*.
- Ministerie van OCW (2006). *2020: de helft van Nederland hoogopgeleid*. Beleidsreactie op advies Onderwijsraad *De helft van Nederland hoogopgeleid*.
- Ministerie van OCW (2007). *Het Hoogste Goed. Strategische agenda voor het hoger onderwijs-, onderzoek- en wetenschapsbeleid*.
- Ministerie van OCW (2008). *Kerncijfers OCW 2003-2007*.
- Ministerie van OCW (2009). *Kerncijfers OCW 2004-2008*.
- Onderwijsraad (2005). *De helft van Nederland hoogopgeleid*.
- ResearchNed (in voorbereiding). *OCW Studentenmonitor 2007*.
- SURFFoundation. *Studiekeuzegesprekken, wat werkt?* Geraadpleegd op 4 mei 2009: www.surffoundation.nl/studiekeuzegesprekken.
- Warps, J. (2007). *Kiezen voor hogeschool en universiteit. Voorlichtinggebruik en keuzeproses van instromende hbo- en wo-studenten in Nederland, studiejaar 2005-2006*. Nijmegen: IOWO.
- Warps, J. & Wartenbergh, F. (2008). *Gebruik en waardering Studiekeuze123, secundaire analyses op de Studentenmonitor 2007*. Nijmegen: ResearchNed.
- Warps, J., Hogeling, L., Pass, J. & Brukx, D. (2009). *Studiekeuze en studiesucces, Een selectie van gegevens uit de Startmonitor 2008-2009 over studiekeuze, studie-uitval en studiesucces in het hoger onderwijs*. Nijmegen: ResearchNed.